

EUROPOS SĄJUNGA

EUROPOS PARLAMENTAS

TARYBA

**Briuselis, 2024 m. birželio 13 d.
(OR. en)**

**2023/0077/B(COD)
LEX 2374**

**PE-CONS 2/1/24
REV 1**

**ENER 11
ENV 27
CLIMA 17
COMPET 22
CONSOM 6
FISC 3
CODEC 28**

**EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA, KURIA DĖL SĄJUNGOS
ELEKTROS ENERGIJOS RINKOS MODELIO TOBULINIMO IŠ DALIES KEIČIAMOS
DIREKTYVOS (ES) 2018/2001 IR (ES) 2019/944**

**EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS
DIREKTYVA (ES) 2024/...**

2024 m. birželio 13 d.

**kuria dėl Sąjungos elektros energijos rinkos modelio tobulinimo
iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2018/2001 ir (ES) 2019/944**

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę¹,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę²,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros³,

¹ OL C 293, 2023 8 18, p. 112.

² OL C, C/2023/253, 2023 10 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/253/oj>.

³ 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2024 m. gegužės 21 d. Tarybos sprendimas.

kadangi:

- (1) nuo 2021 m. rugsėjo mėn. elektros energijos rinkose stebimos labai didelės kainos ir nepastovumas. Kaip nurodyta 2022 m. balandžio mėn. Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) atliktame galutiname ES didmeninės elektros energijos rinkos modelio vertinime, tokia padėtis iš esmės susidarė dėl didelės dujų, kurios naudojamos elektros energijai gaminti, kainos;
- (2) Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, kuri yra Energijos bendrijos sutarties⁴ susitariančioji šalis, eskalacija ir susijusios nuo 2022 m. vasario mėn. taikomos tarptautinės sankcijos sukėlė dujų krizę, sutrikdė pasaulinės energijos rinkas, paaštrino didelių dujų kainų problemą ir padarė didelį šalutinį poveikį elektros energijos kainoms. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą taip pat įnešė netikrumo dėl kitų prekių, pavyzdžiui, akmens anglių ir žalios naftos, kurios naudojamos elektros energijos gamybos įrenginiuose, tiekimo. Dėl to netikrumo dar padidėjo elektros energijos kainų nepastovumas. Sumažėjus kelių branduolinių reaktorių prieinamumui ir dėl mažos hidroenergijos gamybos apimties elektros energijos kainos dar labiau padidėjo;

⁴ OL L 198, 2006 7 22, p. 18.

- (3) reaguodama į tokią padėtį, Komisija 2021 m. spalio 13 d. komunikate „Augančių energijos kainų problemos sprendimas: veiksmų ir paramos priemonių rinkinys“ pasiūlė priemonių rinkinį, kuriuo Sąjunga ir jos valstybės narės gali naudotis spręsdamos tiesioginio didelių energijos kainų poveikio namų ūkio vartotojams ir įmonėms problemą, įskaitant pajamų rėmimą, mokesčių lengvatas, energijos taupymo ir kaupimo priemones, ir padidinti atsparumą būsimiems kainų sukrėtimams. Komisija 2022 m. kovo 8 d. komunikate „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“ nurodė įvairių papildomų priemonių, kurių paskirtis – stiprinti priemonių rinkinį ir reaguoti į kylančias energijos kainas. 2022 m. kovo 23 d. Komisija taip pat nustatė laikiną valstybės pagalbos teikimo tvarką, kad būtų leista teikti tam tikras subsidijas, skirtas didelių energijos kainų poveikiui sušvelninti;
- (4) savo 2022 m. gegužės 18 d. komunikate Komisija pristatė savo planą „REPowerEU“, įvedė papildomas priemones, orientuojamas į energijos taupymą, energijos tiekimo įvairinimą, didesnio energijos vartojimo efektyvumo tikslą ir spartesnę atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtrą, siekiant sumažinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro, įskaitant pasiūlymą Sąjungos 2030 m. bendro galutinio atsinaujinančiųjų išteklių energijos vartojimo tikslą padidinti iki 45 %. Be to, 2022 m. gegužės 18 d. Komisijos komunikate „Veiksmų kryptis – intervencijos į energijos rinką trumpuoju laikotarpiu ir elektros energijos rinkos modelio tobulinimas ilguoju laikotarpiu“ buvo nustatytos ne tik papildomos trumpalaikės priemonės didelių energijos kainų problemai spręsti, bet ir sritys, kuriose būtų galima tobulinti elektros energijos rinkos modelį, taip pat paskelbtas ketinimas įvertinti tas sritis siekiant pakeisti teisės aktų sistemą;

- (5) siekdama skubiai spręsti energijos kainų krizės problemą ir saugumo problemas, taip pat piliečių labai suvaldyti kainų šuolius, Sąjunga priėmė keletą teisės aktų, įskaitant Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/1032⁵, kuriuo buvo nustatyta griežta dujų laikymo tvarka, ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/1369⁶, kuriuo buvo numatytos veiksmingos dujų ir elektros energijos poreikio mažinimo priemonės, Tarybos reglamentą (ES) 2022/1854⁷, kuriuo buvo nustatyti kainų ribojimo režimai, kad būtų vengiama nenumatyto pelno dujų ir elektros energijos rinkose, ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/2577⁸, kuriuo buvo nustatytos priemonės leidimų išdavimo atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginiams procedūroms paspartinti;

⁵ 2022 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/1032, kuriuo iš dalies keičiamos reglamentų (ES) 2017/1938 ir (EB) Nr. 715/2009 nuostatos, kiek tai susiję su dujų laikymu (OL L 173, 2022 6 30, p. 17).

⁶ 2022 m. rugpjūčio 5 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1369 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių (OL L 206, 2022 8 8, p. 1).

⁷ 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti (OL L 261 I, 2022 10 7, p. 1).

⁸ 2022 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/2577, kuriuo nustatoma atsinaujinančiųjų išteklių energetikos sprendinių diegimo spartinimo sistema (OL L 335, 2022 12 29, p. 36).

- (6) gerai integruota energijos rinka, grindžiama Europos Parlamento ir Tarybos reglamentais (ES) 2018/1999⁹, (ES) 2019/942¹⁰ ir (ES) 2019/943¹¹ ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvomis (ES) 2018/2001¹², (ES) 2018/2002¹³ ir (ES) 2019/944¹⁴, kurie kartu paprastai vadinami dokumentų rinkiniu „Švari energija visiems europiečiams“, kuris yra priimtas 2018 m. ir 2019 m., leidžia Sąjungai visomis aplinkybėmis naudotis ekonominiais bendrosios energijos rinkos teikiamais privalumais, užtikrinant tiekimo saugumą ir palaikant priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procesą, kad būtų pasiektas Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslas. Tarpvalstybinės jungtys taip pat užtikrina saugesnį, patikimesnį ir veiksmingesnį energijos sistemų veikimą ir didesnę atsparumą trumpalaikiams kainų sukrėtimams;

⁹ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

¹⁰ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (OL L 158, 2019 6 14, p. 22).

¹¹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (OL L 158, 2019 6 14, p. 54).

¹² 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

¹³ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2002, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 328, 2018 12 21, p. 210).

¹⁴ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

- (7) stiprinant energijos vidaus rinką ir siekiant klimato bei energetikos pertvarkos tikslų reikia iš esmės atnaujinti Sąjungos elektros energijos tinklą, kad jis galėtų priimti gerokai didesnius atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, į kuriuos įeina priklausomai nuo meteorologinių sąlygų kintantys pagamintos energijos kiekiai, ir keisti elektros energijos srauto modelius visoje Sąjungoje, ir kad būtų galima atsižvelgti į naujus poreikius, susijusius su, pavyzdžiui, elektrinėmis transporto priemonėmis ir šilumos siurbliais. Investicijos į tinklus - tiek vidaus, tiek tarpvalstybinius - yra labai svarbios tinkamam elektros energijos vidaus rinkos veikimui, įskaitant tiekimo saugumą. Tokios investicijos yra būtinos norint integruoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir paklausa tokiomis aplinkybėmis, kai šie du dalykai yra labiau nutolę vienas nuo kito nei kada nors anksčiau, ir galiausiai norint pasiekti Sąjungos klimato ir energetikos tikslus. Todėl bet kokia Sąjungos elektros energijos rinkos reforma turėtų būti prisidedama prie labiau integruoto Europos elektros energijos tinklo, siekiant užtikrinti, kad kiekviena valstybė narė pasiektų elektros energijos tinklų sujungimo mastą pagal Reglamento (ES) 2018/1999 4 straipsnio d punkto 1 papunktyje nustatytą tikslą iki 2030 m. užtikrinti bent 15 % elektros energijos tinklų sujungimą, kad tie sujungimo pajėgumai būtų kuo labiau naudojami tarpvalstybinei prekybai ir kad būtų sukurtas arba atnaujintas Sąjungos elektros energijos tinklas ir jungčių infrastruktūra, pavyzdžiui, Sąjungos bendro intereso projektai, nustatyti pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/869¹⁵. Visiems Sąjungos piliečiams ir įmonėms turėtų būti užtikrintas tinkamas junglumas, nes tai jiems gali suteikti didelių galimybių dalyvauti Sąjungos energetikos pertvarkoje ir vykdant skaitmeninę transformaciją. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti atokiausiems Europos regionams, nurodytiems Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 349 straipsnyje, kuriame pripažįstami tik jiems būdingi sunkumai, ir numatoma galimybė jiems nustatyti konkrečias priemones;

¹⁵ 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/869 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 bei (ES) 2019/943 ir direktyvos 2009/73/EB bei (ES) 2019/944 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 347/2013 (OL L 152, 2022 6 3, p. 45).

- (8) dabartinis elektros energijos rinkos modelis, *inter alia*, padėjo kurti naujus ir inovatyvius produktus, paslaugas ir priemones mažmeninėse elektros energijos rinkose – remiamas energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimas, taip pat suteikiama daugiau pasirinkimo galimybių siekiant padėti vartotojams sumažinti sąskaitas už energiją, be kita ko, naudojant mažos apimties gamybos įrenginius ir naujas reguliavimo apkrova paslaugas. Vienas svarbiausių būsimų elektros energijos rinkų ir sistemų Sąjungoje elementų turėtų būti rėmimasis energetikos sistemos skaitmenizavimo potencialu, pavyzdžiui, aktyviu vartotojų dalyvavimu, ir jo išnaudojimas. Kartu reikia gerbti vartotojų pasirinkimą ir leisti jiems pasinaudoti siūlomų sutarčių įvairove, ir apsaugoti namų ūkio vartotojus nuo aukštų kainų ištikus energetikos krizei. Energetikos sistemos integracija yra numatyta kaip visos energetikos sistemos, apimančios įvairius energijos nešiklius, infrastruktūrą ir vartojimo sektorius, planavimas ir veikimas, kuriant tvirtesnes jų sąsajas, užtikrinant jų sinergiją ir taikant jiems skaitmeninius sprendimus, siekiant teikti saugią, įperkamą, patikimą ir tvarią energiją;
- (9) energetikos krizės sąlygomis dabartinis elektros energijos rinkos modelis pasirodė turįs ne vieną trūkumą ir paaiškėjo, kad dėl to gali kilti nenumatytų pasekmių, susijusių su didelių ir nepastovių iškastinio kuro kainų poveikiu trumpojo laikotarpio elektros energijos rinkoms – dėl to namų ūkiai ir įmonės susiduria su dideliais kainų padidėjimais ir jų poveikiu jų sąskaitoms už elektros energiją;

- (10) spartesnis atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir švarių lanksčių technologijų diegimas yra tvariausias ir ekonomiškai efektyviausias būdas struktūriškai mažinti iškastinio kuro paklausą elektros energijai gaminti ir sudaryti sąlygas tiesioginiam elektros vartojimui, pasitelkiant energijos paklausos elektrifikaciją ir energetikos sistemos integraciją. Dėl mažų jų veiklos sąnaudų atsinaujinantieji ištekliai gali daryti teigiamą poveikį elektros energijos kainoms visoje Sąjungoje ir sumažinti iškastinio kuro naudojimą;
- (11) elektros energijos rinkos modelio pakeitimais turėtų būti užtikrinama, kad didėjančio atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo ir visos energetikos pertvarkos nauda tektų vartotojams, įskaitant pažeidžiamiausius vartotojus, ir kad jie galiausiai būtų apsaugoti nuo energetikos krizių ir kad daugiau namų ūkio vartotojų išvengtų energijos nepritekliaus spąstų. Tie pakeitimai turėtų sušvelninti didelių iškastinio kuro, visų pirma dujų, kainų poveikį elektros energijos kainoms – jais siekiama sudaryti sąlygas namų ūkio vartotojams ir įmonėms ilgesniuojų laikotarpiu pasinaudoti įperkamos ir saugios energijos iš tvarių atsinaujinančiųjų ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos šaltinių teikiamais privalumais, taip pat energijos vartojimo efektyvumo sprendimais, kurie gali padėti sumažinti elektros tinklo ir elektros energijos gamybos pajėgumų plėtros poreikį, mažinant bendras energijos išlaidas;
- (12) elektros energijos rinkos modelio reformos tikslas – prieinamos ir konkurencingos elektros energijos kainos visiems vartotojams. Tokia elektros energijos rinkos modelio reforma turėtų būti naudinga ne tik namų ūkio vartotojams, bet ir Sąjungos pramonės konkurencingumui, nes palengvintų investavimą į švarias technologijas, kurių jai reikia, kad galėtų įgyvendinti savo perėjimo prie nulinio grynojo anglies dioksido pėdsako priemones. Energetikos pertvarkai Sąjungoje vykdyti turi būti pasitelkiama tvirta švarių technologijų gamybos bazė. Ta reforma bus remiamas įperkamas pramonės elektrifikavimas ir Sąjungos, kaip vienos iš pasaulinių lyderių švarios energijos technologijų mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, pozicija;

- (13) prijungiant prie tinklo naujus elektros energijos gamybos ir apkrovos objektus, visų pirma atsinaujinančiųjų išteklių energijos jėgaines, neretai vėluojama taikyti prijungimo prie tinklo procedūras. Viena iš tokio vėlavimo priežasčių yra tai, kad investuotojo pasirinktoje vietoje trūksta tinklo pajėgumų, o tai reiškia, kad, norint įrenginius prijungti prie sistemos saugiai, tinklą reikia išplėsti arba sustiprinti. Naujas reikalavimas, kad elektros energijos sistemos operatoriai – tiek perdavimo, tiek skirstymo lygmenimis – skelbtų ir atnaujintų informaciją apie jų veiklos zonose naujiems prijungimams galimus panaudoti tinklo pajėgumus, suteiktų investuotojams galimybę lengviau gauti informacijos apie sistemoje turimus tinklo pajėgumus, – o tai, savo ruožtu, paspartintų reikiamą atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą. Skirstymo sistemos operatoriai turėtų reguliariai, bent kas ketvirtį, tą informaciją atnaujinti. Nors valstybės narės turėtų galėti nuspręsti netaikyti to reikalavimo elektros energijos įmonėms, kurios aptarnauja mažiau kaip 100 000 prisijungusių vartotojų arba mažas atskiras sistemas, jos turėtų skatinti tas įmones tą informaciją sistemos naudotojams teikti kartą per metus ir turėtų skatinti skirstymo sistemos operatorių bendradarbiavimą šiuo tikslu. Skirstymo sistemos operatoriai taip pat turėtų skelbti kriterijus, naudojamus turimiems tinklo pajėgumams nustatyti, pavyzdžiui, dėl esamų apkrovos ir gamybos pajėgumų, prielaidas, padarytas vertinant galimą tolesnę papildomų sistemos naudotojų integraciją, atitinkamą informaciją apie galimą energijos ribojimą ir lūkesčius, susijusius su būsimais atitinkamais tinklo pokyčiais;

- (14) be to, siekiant spręsti problemą, susijusią su ilgai užtrunkančiais atsakymais į prašymus prisijungti prie tinklo, skirstymo sistemos operatoriai sistemos naudotojams turėtų teikti aiškią ir skaidrią informaciją apie jų prisijungimo prašymų būklę ir nagrinėjimą. Skirstymo sistemos operatoriai tokią informaciją turėtų pateikti per tris mėnesius nuo prašymo pateikimo ir turėtų reguliariai, bent kas ketvirtį, ją atnaujinti;
- (15) vietovėse, kuriose elektros tinklai turi ribotus tinklo pajėgumus arba jų neturi, tinklo naudotojai, prašantys prijungimo prie elektros tinklo, turėtų galėti sudaryti negarantuojamą, lankstų prijungimo susitarimą. Pagal tą prijungimo susitarimą, pavyzdžiui, būtų atsižvelgiama į energijos kaupimą arba apribojami laikotarpiai, kuriais elektrinė gali įleisti elektros energiją į tinklą, arba pajėgumai, kuriuos galima eksportuoti, taip sudarant sąlygas jos daliniam prijungimui. Sistemos operatoriai turėtų siūlyti galimybę tokiose vietovėse sudaryti lankstaus prijungimo susitarimus. Reguliavimo institucija arba kita kompetentinga paskirta institucija, jei taip nustatė valstybė narė, turėtų parengti sistemas, pagal kurias sistemos operatoriai vykdytų tokius lanksčius prijungimus, užtikrinant, kad pirmenybė būtų teikiama tinklo stiprinimo veiksams, užtikrinantiems struktūrinius sprendimus, prijungimai būtų paverčiami garantuojamais prijungimo susitarimais, kai tik parengiami tinklai, sudaromos galimybės lanksčius prijungimus naudoti kaip nuolatinį sprendimą tose vietovėse, kur tinklo stiprinimo veiksmai yra neefektyvūs, ir, kiek įmanoma, tinklo naudotojams, prašantiems prijungimo prie elektros tinklo, parodomi tikėtini apribojimo lygiai pagal lankstaus prijungimo susitarimą;

- (16) per energetikos krizę vartotojai susidūrė su itin nepastoviomis didmeninėmis energijos kainomis ir turėjo ribotas galimybes dalyvauti energijos rinkoje. Todėl daug namų ūkio vartotojų susidūrė su finansiniais sunkumais ir negalėjo apmokėti savo sąskaitų. Labiausiai nukentėjo pažeidžiami vartotojai ir energijos nepriteklių patiriantys vartotojai, tačiau su tokiais sunkumais susidūrė ir vidutines pajamas gaunančių namų ūkio vartotojai. Didelės energijos kainos taip pat galėtų turėti neigiamą poveikį vartotojų sveikatai, gerovei ir bendrai gyvenimo kokybei. Todėl svarbu sustiprinti vartotojų teises ir apsaugą, sudarant sąlygas vartotojams gauti naudos iš energetikos pertvarkos, atsieti jų sąskaitas už elektros energiją nuo trumpalaikių kainų pasikeitimų energijos rinkose ir atkurti tiekėjų ir vartotojų tarpusavio rizikos pusiausvyrą;
- (17) vartotojai turėtų turėti galimybę gauti įvairių pasiūlymų, kad galėtų pasirinkti sutartį pagal savo poreikius. Tačiau tiekėjai teikia mažiau pasiūlymų, terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutarčių skaičius sumažėjo, o pasiūlymų pasirinkimas tapo ribotas. Vartotojai visada turėtų turėti galimybę pasirinkti terminuotą įperkamo elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartį, o tiekėjai neturėtų galėti vienašališkai keisti sutarties sąlygų arba nutraukti sutarties nepasibaigus jos terminui. Vis dėlto, dinaminės kainodaros sutartys tebėra labai svarbios, o didėjanti atsinaujinančiųjų energijos išteklių skverbtis gali padėti vartotojams sumažinti jų sąskaitas už energiją. Valstybės narės turėtų galėti tiekėjams, kurie turi daugiau kaip 200 000 galutinių vartotojų ir kurie siūlo tik dinaminės kainos sutartis, netaikyti pareigos siūlyti terminuotas elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis – su sąlyga, kad toks atleidimas nuo pareigos nedarys neigiamo poveikio konkurencijai ir bus išlaikytas pakankamas terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutarčių pasirinkimas;

- (18) kai tiekėjai neužtikrina, kad jų elektros energijos portfelis būtų pakankamai apdraustas, didmeninių elektros energijos kainų pokyčiai jiems gali sukelti finansinę riziką ir privesti prie jų žlugimo, o jų išlaidos tokiu atveju gali būti perkeltos vartotojams ir kitiems tinklo naudotojams. Todėl tiekėjai, siūlydami terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis, turėtų būti tinkamai apsidraudę. Tinkamoje apsidraudimo strategijoje turėtų būti atsižvelgiama į tiekėjų prieigą prie nuosavos gamybos ir kapitalizaciją, taip pat į poveikį, kurį jiems daro didmeninės rinkos kainų pokyčiai, į tiekėjo dydį ar rinkos struktūrą. Tinkamų apsidraudimo strategijų egzistavimas gali būti užtikrinamas bendrosiomis taisyklėmis, kurių laikymasis prižiūrimas neatliekant konkrečios atskirų tiekėjų pozicijų ar strategijų peržiūros. Tiekėjams taikomi testavimai nepalankiausiomis sąlygomis ir ataskaitų teikimo reikalavimai galėtų būti priemonės, taikomos tiekėjų apsidraudimo strategijoms įvertinti;

- (19) vartotojai turėtų turėti galimybę pasirinkti tiekėją, kuris jiems siūlo jų poreikius geriausiai atitinkančią kainą ir paslaugą. Apskaitos ir matavimo atskirais skaitikliais technologijų, derinamų su informacinėmis ir ryšių technologijomis, pažanga suteikia technines galimybes tose pačiose patalpose naudotis kelių tiekėjų paslaugomis. Klientai turėtų galėti pasirinkti atskirą tiekėją, visų pirma kalbant apie elektros energiją, skirtą elektros energiją vartojantiems prietaisams, pavyzdžiui, šilumos siurbliams ar elektrinėms transporto priemonėms, kurie suvartoja ypač daug energijos arba kurie gali automatiškai keisti savo suvartojamą elektros energijos kiekį priklausomai nuo kainų signalų. Tuo tikslu vartotojams turėtų būti leidžiama turėti daugiau nei vieną apskaitos ir sąskaitų tvarkymo tašką, susietą su vienu jų patalpų prijungimo tašku – tokiu būdu atskirų prietaisų suvartojama elektros energija gali būti apskaitoma ir tiekama atskirai. Matavimo taškai turėtų būti aiškiai atskirti vienas nuo kito ir turėtų atitikti taikomas technines taisykles. Susijusių išlaidų paskirstymo taisyklės turėtų nustatyti valstybės narės. Kai kurios pažangiosios matavimo sistemos gali būti tiesiogiai naudojamos daugiau nei viename apskaitos taške ir todėl jos leidžia vartotojams tuo pat metu būti sudariusiems daugiau nei vieną elektros energijos tiekimo sutartį arba elektros energijos dalijimosi susitarimą. Tiekėjams turėtų tekti atsakomybė už balansavimą tik dėl apskaitos ir sąskaitų tvarkymo taškų, į kuriuos jie vykdo tiekimą. Be to, sudarant galimybę naudotis skirtaisiais matavimo sprendimais, kurie yra susieti su prietaisais su lanksčia, valdoma apkrova arba juose įmontuoti, galutiniai vartotojai gali dalyvauti kitose paskatomis grindžiamose reguliavimo apkrova programose, kuriose numatytos elektros energijos rinkoje ir perdavimo sistemų operatoriams bei skirstymo sistemų operatoriams teikiamos lankstumo paslaugos. Apskritai tokie susitarimai turėtų būti suderinami su dalijimusi energija, padėti didinti reguliavimo apkrova mastą ir suteikti vartotojams daugiau galių, kad vartotojai galėtų labiau kontroliuoti savo energijos vartojimą bei sąskaitas, ir kartu suteikti elektros energijos sistemai papildomo lankstumo, kad būtų galima reaguoti į pasiūlos ir paklausos svyravimus;

- (20) dėl vis didesnio energijos tiekimo pasiūlymų ir skirtingos rinkodaros praktikos sudėtingumo vartotojams dažnai sunku visiškai suprasti tiekėjų pasiūlymų arba pasirašomų sutarčių pasekmes. Visų pirma dažnai trūksta aiškumo dėl to, kaip nustatoma kaina, dėl sutarties pratęsimo sąlygų, sutarties nutraukimo pasekmių arba priežasčių, dėl kurių tiekėjas keičia sąlygas. Todėl tiekėjai arba telkimu užsiimantys rinkos dalyviai turėtų vartotojams pateikti glaustą ir lengvai suprantamą svarbiausią informaciją apie energijos pasiūlymus prieš sudarant arba pratęsiant sutartį;
- (21) siekiant užtikrinti tiekimo vartotojams tęstinumą, visų pirma tiekėjo žlugimo atvejais, valstybės narės turėtų būti įdiegusios garantinių tiekėjų skyrimo tvarką. Turėtų būti įmanoma paskirti garantinį tiekėją arba prieš žlungant tiekėjui, arba jo žlugimo metu. Toks garantinis tiekėjas gali būti laikomas universaliųjų paslaugų teikėju. Garantinis tiekėjas gali būti vertikalios integracijos įmonės, kuri taip pat vykdo skirstymo funkcijas, pardavimo padalinys, jeigu jis atitinka Direktyvoje (ES) 2019/944 nustatytus atskyrimo reikalavimus. Tačiau tai nereiškia, kad valstybės narės privalo vykdyti tiekimą už tam tikrą fiksuotą minimalią kainą. Tais atvejais, kai valstybė įpareigoja garantinį tiekėją tiekti elektros energiją vartotojui, kuris negauna rinka grindžiamų pasiūlymų, taikomos Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnyje išdėstytos sąlygos, o pareiga gali būti susijusi su reguliuojama kaina tik ta apimtimi, kokia vartotojas turi teisę naudotis reguliuojamomis kainomis. Vertindamos, ar ne namų ūkio vartotojų gauti pasiūlymai yra pagrįsti rinka, valstybės narės turėtų atsižvelgti į individualias komercines ir technines aplinkybes. Jeigu anksčiau nei ... [šios direktyvos įsigaliojimo diena] valstybė narė jau yra paskyrusi garantinį tiekėją taikydama sąžiningą, skaidrią ir nediskriminacinę procedūrą, nėra būtina atlikti naują garantinio tiekėjo skyrimo procedūrą;

- (22) dalijimasis energija gali padėti užtikrinti atsparumą didelių ir nepastovių didmeninių rinkos kainų poveikiui vartotojų sąskaitoms už energiją, suteikia galių didesnei vartotojų grupei, kurie dėl finansinių ar erdvinių apribojimų neturi galimybės tapti aktyviaisiais vartotojais, pavyzdžiui, pažeidžiamiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams, ir lemia didesnę atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą sutelkiant papildomas privataus kapitalo investicijas ir diversifikuojant atlygio būdus. Integravus tinkamus kainų signalus ir energijos kaupimo įrenginius, dalijimasis elektros energija gali padėti sukurti pagrindą, kuriuo remiantis smulkesniems vartotojams būtų padedama pasinaudoti lankstumo potencialu. Šioje direktyvoje nustatytais nuostatomis dėl dalijimosi energija papildomos Direktyvos (ES) 2018/2001 21 straipsnyje ir Direktyvos (ES) 2019/944 15 straipsnyje nustatytos nuostatos dėl pasigamintos energijos vartojimo, visų pirma kiek tai susiję su kolektyviniu pasigamintos energijos vartojimu.

- (23) aktyvieji vartotojai, kuriems nuosavybės teise priklauso kaupimo ar gamybos įrenginys, kurie jį nuomojasi išperkamosios nuomos būdu arba nuomojasi, turėtų turėti teisę už mokestį ar nemokamai dalytis pertekline gamyba ir įgalioti kitus vartotojus tapti aktyviaisiais vartotojais arba dalytis atsinaujinančiųjų išteklių energija, pagaminta arba sukaupta bendrai išperkamosios nuomos būdu nuomojamuose, nuomojamuose ar nuosavybės teise valdomuose įrenginiuose, kurių galia neviršija 6 MW, tiesiogiai arba per tarpininką, kuris veikia kaip trečioji šalis. Tuo atveju, kai dalijimosi energija schemose dalyvaujantys vartotojai yra didesni nei mažosios ir vidutinės įmonės, gamybos įrenginio įrengtoji galia, susieta su dalijimosi energija sistema, turėtų būti ne didesnė kaip 6 MW, o energija turėtų būti dalijamasi vietos arba ribotoje geografinėje teritorijoje, kaip apibrėžta valstybių narių. Bet koks mokėjimas už dalijimąsi pertekline gamyba už užmokestį gali būti atliekamas tiesiogiai tarp aktyviųjų vartotojų arba automatiškai per tarpusavio prekybos platformą. Dalijimosi energija susitarimai grindžiami aktyviųjų vartotojų privačiu susitarimu arba organizuojami per juridinį asmenį. Juridinis asmuo, kuris atitinka atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnio 16 punkte, arba piliečių energetikos bendruomenės, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 11 punkte, kriterijus, galėtų su savo nariais dalytis elektros energija, pagaminta įrenginiuose, į kuriuos jie turi visas nuosavybės teises. Dalijimosi energija apsaugos ir įgalinimo sistemoje ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pažeidžiamiesiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams;

- (24) dalijantis energija praktiškai užtikrinamas bendras daugiau nei vieno kartu veikiančio aktyviojo vartotojo į viešąjį tinklą įleistos pasigamintos arba sukauptos elektros energijos vartojimas. Valstybės narės turėtų įdiegti tinkamą IT infrastruktūrą, kad per tam tikrą laikotarpį būtų galima atlikti vartotojo bendro apskaityto suvartoto kiekio administracinį derinimą su pasigamintos arba sukauptos atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekiu, išskaičiuojamu iš bendro suvartoto kiekio, tam, kad būtų galima apskaičiuoti vartotojo tiekėjo pateiktos sąskaitos už energiją dalį ir taip sumažinti vartotojo sąskaitą. Tų įrenginių produkcija turėtų būti paskirstyta tarp agreguotų vartotojų apkrovos profilių, grindžiamų statiniais, kintamaisiais ar dinaminiais skaičiavimo metodais, kuriuos gali iš anksto nustatyti arba dėl kurių gali susitarti aktyvieji vartotojai. Aktyvieji vartotojai, besidalijantys energija, yra finansiškai atsakingi už savo sukeltą disbalansą, nedarant poveikio aktyviųjų vartotojų galimybei perduoti savo balansavimo atsakomybę kitiems rinkos dalyviams. Visos Direktyvoje (ES) 2019/944 išdėstytos vartotojų teisės ir pareigos taikomos galutiniams vartotojams, dalyvaujantiems dalijimosi energija sistemose. Tačiau neturėtų būti reikalaujama, kad namų ūkiai, kurių įrengtoji galia pavienio namų ūkio atveju yra iki 10,8 kW, o daugiabučių namų atveju – iki 50 kW, laikytųsi tiekėjams taikomų pareigų. Valstybės narės turėtų galėti pakoreguoti tas ribines vertes, kad atspindėtų nacionalines aplinkybes – iki 30 kW pavieniams namų ūkiams ir 40–100 kW daugiabučiams namams;

- (25) parengti prijungti mažieji saulės energijos įrenginiai kartu su kitomis sistemomis ir technologijomis galėtų prisidėti prie didesnio atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo ir piliečių dalyvavimo energetikos pertvarkoje. Valstybės narės turėtų galėti, siekdamos sumažinti administracinę ir techninę naštą, skatinti diegti tas sistemas. Reguliavimo institucijos turėtų galėti nustatyti tinklo tarifus įleidžiamai elektros energijai, gaunamai iš parengtų prijungti mažųjų saulės energijos įrenginių, arba nustatyti tų tarifų apskaičiavimo metodiką. Priklausomai nuo padėties valstybėje narėje, tie tarifai galėtų būti labai maži arba net nuliniai, tačiau tuo pačiu atspindėti sąnaudas, būti skaidrūs ir nediskriminaciniai;
- (26) pažeidžiami vartotojai ir energijos nepriteklių patiriantys vartotojai turėtų būti tinkamai apsaugoti nuo elektros energijos atjungimo ir neturėtų būti sudaromos sąlygos, priverčiančios juos atsijungti. Todėl valstybės narės, imdamosi tinkamų priemonių, įskaitant draudimą atjungti arba kitus lygiaverčius veiksmus, turėtų užtikrinti, kad pažeidžiami vartotojai ir energijos nepriteklių patiriantys vartotojai būtų visapusiškai apsaugoti nuo elektros energijos atjungimo. Valstybės narės gali taikyti įvairias priemones ir gerąją patirtį, kurios apima, be kita ko, ištisus metus ar sezoniškai taikomą draudimą atjungti, skolos prevenciją ir tvarius sprendimus, kuriais siekiama padėti sunkumų patiriantiems vartotojams apsimokėti sąskaitas už energiją. Tiekėjų ir visų atitinkamų nacionalinių institucijų vaidmuo nustatant tinkamas priemones tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, kurios turėtų būti prieinamos pažeidžiamiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams, kad jie galėtų valdyti savo energijos vartojimą ir išlaidas, tebėra labai svarbus, ir tiekėjai bei atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos turėtų glaudžiai bendradarbiauti su socialinės apsaugos institucijomis;

- (27) vartotojai turi teisę naudotis jų tiekėjų valdomomis skundų procedūromis ir neteisminio ginčų sprendimo procedūromis, kad galėtų veiksmingai užtikrinti savo teisių įgyvendinimą ir neatsidurti nepalankioje padėtyje nesutarimų su tiekėjais atveju, visų pirma kiek tai susiję su sąskaitomis ar mokėtinomis sumomis. Kol vartotojai naudojami tomis procedūromis, tiekėjai neturėtų nutraukti sutarčių remdamiesi vis dar ginčijamais faktais. Tiekėjai ir vartotojai turėtų toliau laikytis savo sutartinių teisių ir pareigų, visų pirma tiekti elektros energiją ir mokėti už tą elektros energiją, o skundų nagrinėjimo procedūros neturėtų tapti pagrindu piktnaudžiavimui, kuris leistų vartotojams nevykdyti savo sutartinių įsipareigojimų, įskaitant sąskaitų apmokėjimą. Valstybės narės turėtų nustatyti tinkamas priemones, kad tomis skundų ar neteisminio ginčų sprendimo procedūromis nebūtų piktnaudžiaujama;

- (28) valstybės intervencinės priemonės nustatant elektros energijos tiekimo kainą iš esmės būtų rinką iškraipiančios priemonės. Todėl tokios intervencinės priemonės turėtų būti taikomos tik kai tikslinga ir kaip viešųjų paslaugų įsipareigojimai, o joms turėtų būti taikomos konkrečios sąlygos. Pagal šią direktyvą, reguliuojamas kainas, įskaitant už sąnaudas mažesnes kainas, galima taikyti pažeidžiamiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams ir, kaip pereinamojo laikotarpio priemonė, namų ūkio vartotojams ir labai mažoms įmonėms, nepriklausomai nuo to, ar esama elektros energijos kainų krizės. Elektros energijos kainų krizės metu, labai padidėjus didmeninėms ir mažmeninėms elektros energijos kainoms, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama laikinai taikyti reguliuojamas kainas ir mažosioms įmonėms ir vidutinėms įmonėms. Kalbant apie namų ūkio vartotojus ir mažąsias įmones ir vidutines įmones, elektros energijos kainų krizės metu valstybėms narėms turėtų būti leidžiama išimties tvarka laikinai nustatyti mažesnes už sąnaudas reguliuojamas kainas, jei dėl to neatsiranda iškraipymų tarp tiekėjų, o tiekėjams kompensuojamos sąnaudos, patiriamos dėl tiekimo už sąnaudas mažesne kaina. Tačiau reikia užtikrinti, kad toks kainų reguliavimas būtų tikslinis ir nesukurtų paskatų didinti vartojimą. Todėl toks išimtinis laikinas kainų reguliavimo išplėtimas turėtų būti apribotas iki 80 % namų ūkio vartotojų suvartojamo kiekio medianos ir 70 % praėjusiais metais mažųjų įmonių ir vidutinių įmonių suvartoto kiekio. Regiono arba visos Sąjungos masto elektros energijos kainų krizę turėtų galėti paskelbti Taryba įgyvendinimo sprendimu, remdamasi Komisijos pasiūlymu. Vertinimas, ar tokia elektros energijos kainų krizė yra, turėtų būti grindžiamas palyginimu su kainomis įprastomis rinkos veikimo sąlygomis, todėl neturėtų būti atsižvelgiama į ankstesnių pagal šią direktyvą paskelbtų elektros energijos kainų krizių poveikį.

Tokiame įgyvendinimo sprendime taip pat turėtų būti nurodytas tokio paskelbimo, kad yra elektros energijos kainų krizė, galiojimo laikotarpis, kuriuo taikomas laikinas reguliuojamų kainų taikymo išplėtimas. Tas laikotarpis neturėtų būti ilgesnis kaip vieni metai. Jei elektros energijos kainų krizės paskelbimui taikomos sąlygos tenkinamos ir toliau, Taryba turėtų galėti, remdamasi Komisijos pasiūlymu, pratęsti įgyvendinimo sprendimo galiojimo laikotarpį. Suteikti įgyvendinimo įgaliojimus Tarybai yra pateisinama atsižvelgiant į sprendimo, kuriuo paskelbiama elektros energijos kainų krizė ir atsiranda platesnės galimybės naudoti valstybės intervencines priemones nustatant elektros energijos tiekimo kainas, reikšmingas horizontaliąsias pasekmes valstybėms narėms. Tokios pasekmės reikšmingos ir susijusių klientų skaičiaus, ir tokių klientų kategorijų svarbos požiūriu. Suteikiant Tarybai įgyvendinimo įgaliojimus taip pat tinkamai atsižvelgiama į sprendimo, kuriuo paskelbiama elektros energijos kainų krizė, politinį pobūdį, kuriam reikia subtiliai suderinti skirtingus politikos aspektus, turinčius esminę reikšmę valstybių narių sprendimui įgyvendinti energijos kainų nustatymą. Pažeidžiamų vartotojų ir energijos nepriteklių patiriančių vartotojų atveju valstybių narių taikomas kainų reguliavimas galėtų apimti 100 % kainos, laikantis Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnio. Bet kuriuo atveju, skelbiant regioninę arba visos Sąjungos masto elektros energijos kainų krizę reikėtų užtikrinti vienodas sąlygas visose valstybėse narėse, kurioms sprendimas daro poveikį, kad vidaus rinka nebūtų netinkamai iškraipyta;

- (29) valstybės narės turėtų galėti, laikydamosi SESV 107 ir 108 straipsnių, elektros energijos krizės metu ir esant ypač dideliame kainų augime teikti paramą pramonės vartotojų papildomoms išlaidoms elektros energijai;

- (30) kadangi Estija, Latvija ir Lietuva dar nėra sinchronizuotos su Sąjungos elektros energijos sistema, jos susiduria su labai specifiniais iššūkiais organizuodamos balansavimo rinkas ir rinka grindžiamus papildomų paslaugų viešuosius pirkimus. Nors pasiekta pažanga sinchronizuojant, viena iš būtinų sąlygų stabiliam sinchroniškam sistemos veikimui užtikrinti yra pakankami balansavimo pajėgumų rezervai dažniui reguliuoti. Tačiau Baltijos valstybės, dažnio valdymo srityje būdamos priklausomos nuo Rusijos sinchroninės zonos, dar negalėjo sukurti savos veikiančios balansavimo rinkos. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą gerokai padidino riziką tiekimo saugumui, kylančią dėl to, kad nėra savų balansavimo rinkų. Todėl tam tikrų Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4 dalies ir 54 straipsnio 2 dalies nuostatų reikalavimai Estijai, Latvijai ir Lietuvai turėtų būti netaikomi tokiu mastu, koku tai būtina sistemos saugumui užtikrinti pereinamuoju laikotarpiu. Estijai, Latvijai ir Lietuvai nustatyti pereinamieji laikotarpiai po sinchronizavimo turėtų būti kuo greičiau palaipsniui panaikinti ir jais turėtų būti naudojamosi siekiant parengti atitinkamas rinkos priemones, kuriomis būtų suteikiami trumpalaikiai balansavimo rezervai ir kitos būtinos papildomos paslaugos, ir šie laikotarpiai turėtų būti ne ilgesni nei reikia tam procesui;
- (31) atsižvelgiant į tai, kad Kipro perdavimo sistema nėra sujungta su jokios kitos valstybės narės perdavimo sistema, Kipras susiduria su labai specifiniais iššūkiais organizuodamas balansavimo rinkas ir rinka grindžiamą papildomų paslaugų pirkimą. Todėl Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4 dalies ir 54 straipsnio 2 dalies reikalavimai Kiprui turėtų būti netaikomi tokiu mastu, koku tai būtina sistemos saugumui užtikrinti pereinamuoju laikotarpiu, t. y. kol Kipro perdavimo sistema jungiamosiomis linijomis bus sujungta su kitų valstybių narių perdavimo sistemomis;

- (32) šia direktyva nustatomas asmens duomenų tvarkymo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679¹⁶ teisinis pagrindas. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi visų Reglamente (ES) 2016/679 nustatytų su asmens duomenų tvarkymu susijusių principų ir pareigų, be kita ko, dėl duomenų kiekio mažinimo. Kai šios direktyvos tikslą galima pasiekti netvarkant asmens duomenų, duomenų valdytojai turėtų remtis anonimizuotais ir agreguotais duomenimis;
- (33) jei kuri nors iš šioje direktyvoje numatytų priemonių laikoma valstybės pagalba, su tokiomis priemonėmis susijusios nuostatos nedaro poveikio SESV 107 ir 108 straipsnių taikymui. Komisija yra kompetentinga įvertinti valstybės pagalbos suderinamumą su vidaus rinka;
- (34) todėl direktyvos (ES) 2018/2001 ir (ES) 2019/944 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistos;
- (35) kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. pagerinti integruotos elektros energijos rinkos modelį, visų pirma siekiant išvengti pernelyg aukštų elektros energijos kainų, valstybės narės negali deramai pasiekti ir to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

¹⁶ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

1 straipsnis
Direktyvos (ES) 2018/2001 dalinis pakeitimas

Direktyvos (ES) 2018/2001 4 straipsnio 3 dalies antra pastraipa pakeičiama taip:

„Tuo tikslu tiesioginio kainų rėmimo schemomis parama teikiama rinkos priemokos forma, kuri galėtų būti, *inter alia*, kintanti arba fiksuota.

Šios dalies antra pastraipa netaikoma paramai iš Reglamento (ES) 2019/943 19d straipsnio 4 dalyje išvardytų išteklių pagamintai elektros energijai, kuriai taikoma to reglamento 19d straipsnio 1 dalis.“.

2 straipsnis
Direktyvos (ES) 2019/944 pakeitimai

Direktyva (ES) 2019/944 iš dalies keičiama taip:

1) 2 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 8 punktas pakeičiamas taip:

„8) aktyvusis vartotojas – galutinis vartotojas arba grupė kartu veikiančių galutinių vartotojų, kurie vartoja arba kaupia ribotose savo valdose pagamintą elektros energiją arba kitose valdose pačių pasigamintą elektros energiją ar elektros energiją, kuria dalijamasi, arba kurie parduoda pačių pasigamintą elektros energiją arba dalyvauja lankstumo ar energijos vartojimo efektyvumo programose, jeigu tokia veikla nėra jų pagrindinė komercinė arba profesinė veikla;“;

b) įterpiamas šis punktas:

„10a) dalijimasis energija – procesas, kai aktyvieji vartotojai vartoja pačių pasigamintą atsinaujinančiųjų išteklių energiją:

- a) kuri pagaminta arba sukaupta nutolusiame arba bendrame jiems visiškai arba iš dalies nuosavybės teise priklausančiame, išsinuomotame ar išnuomotame objekte arba
- b) į kurią teisę jiems už užmokestį arba nemokamai perdavė kitas aktyvūs vartotojas;“;

c) įterpiamas šis punktas:

„15a) terminuota elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis – tiekėjo ir galutinio vartotojo sudaryta elektros energijos tiekimo sutartis, kuria garantuojama, kad sutarties sąlygos, įskaitant kainą, visą sutarties trukmę liks nepakitusios, bet už fiksuotą kainą gali apimti lankstų elementą, pavyzdžiui, piko ir ne piko kainų svyravimus, ir pagal kurią išrašomos sąskaitos pokyčius gali nulemti tik ne tiekėjų nustatomi elementai, pavyzdžiui, mokesčiai ir rinkliavos;“;

d) įterpiami šie punktai:

„24a) garantinis tiekėjas – tiekėjas, paskirtas perimti elektros energijos tiekimą veiklą nutraukusio tiekėjo vartotojams;

24b) energijos nepriteklis – energijos nepriteklis, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 52 punkte;

24c) lankstaus prijungimo susitarimas – sutartų elektros energijos pajėgumo prijungimo prie tinklo sąlygų visuma, apimanti elektros energijos įleidimo į perdavimo tinklą arba skirstymo tinklą ir išleidimo iš perdavimo tinklo arba skirstymo tinklo ribojimo ir kontrolės sąlygas;

* 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 (OL L 231, 2023 9 20, p. 1).“;

e) 31 punktas pakeičiamas taip:

„31) atsinaujinančiųjų išteklių energija arba atsinaujinančioji energija – atsinaujinančiųjų išteklių energija arba atsinaujinančioji energija, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnio 1 punkte;“;

- 2) 4 straipsnis pakeičiamas taip:

„4 straipsnis

Laisvas tiekėjo pasirinkimas

Valstybės narės užtikrina, kad visi vartotojai galėtų laisvai pirkti elektros energiją iš pasirinktų tiekėjų. Valstybės narės užtikrina, kad visi vartotojai galėtų laisvai vienu metu būti sudarę daugiau nei vieną elektros energijos tiekimo sutartį arba dalijimosi energija susitarimą ir kad tuo tikslu jiems būtų suteikta teisė turėti daugiau nei vieną apskaitos ir sąskaitų tvarkymo tašką, susietą su vienu jų patalpų prijungimo tašku. Kai techniškai įmanoma, siekiant sudaryti vartotojams sąlygas vienu metu turėti daugiau nei vieną elektros energijos tiekimo sutartį arba daugiau nei vieną dalijimosi energija susitarimą, gali būti naudojamos pagal 19 straipsnį įdiegtos pažangiosios matavimo sistemos.“;

- 3) įterpiamas šis straipsnis:

6a straipsnis

Lankstaus prijungimo susitarimai

1. Reguliavimo institucija arba kita kompetentinga paskirta institucija, jei taip nustatė valstybė narė, parengia perdavimo sistemos operatoriams ir skirstymo sistemos operatoriams skirtą sistemą, kad jie galėtų suteikti galimybę sudaryti lankstaus prijungimo susitarimus teritorijose, kuriose naujoms jungtims turimas tinklo pajėgumas yra ribotas arba jo visai nėra, kaip paskelbta pagal Reglamento (ES) 2019/943 31 straipsnio 3 dalį ir 50 straipsnio 4a dalies pirmą pastraipą. Ta sistema užtikrinama, kad:
 - a) taikoma bendra nuostata, kad dėl lankstaus prijungimo neuždelsiamas tinklo stiprinimas nustatytose teritorijose;

- b) išplėtojus tinklą lankstaus prijungimo susitarimai būtų pakeičiami garantuojamo prijungimo susitarimais remiantis nustatytais kriterijais ir
 - c) teritorijose, kurių atveju reguliavimo institucija arba kita kompetentinga paskirta institucija, jei taip nustatė valstybė narė, mano, kad tinklo plėtra nėra veiksmingiausias sprendimas, būtų sudarytos sąlygos, kai aktualu, lankstaus prijungimo susitarimus taikyti kaip nuolatinį sprendimą, be kita ko, energijos kaupimui.
2. 1 dalyje nurodyta sistema gali būti užtikrinama, kad lankstaus prijungimo susitarimuose būtų nurodoma bent ši informacija:
- a) didžiausias garantuojamas elektros energijos įleidimas iš tinklo ir išleidimas į jį, taip pat papildomas lankstus įleidimo ir išleidimo pajėgumas, kurį visus metus galima prijungti ir diferencijuoti pagal laiko intervalus;
 - b) garantuojamiems ir lankstiems įleidimo ir išleidimo pajėgumams taikomi tinklo mokesčiai;
 - c) sutarta lankstaus prijungimo susitarimo trukmė ir numatoma prisijungimo prie viso prašomo garantuojamojo pajėgumo suteikimo data.

Reikalaujama, kad sistemos naudotojas, prisijungiantis per lanksčią tinklo jungtį, įdiegtų įgalioto sertifikuotojo sertifikuotą galios reguliavimo sistemą.“;

4) 11 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) pavadinimas pakeičiamas taip:

„Teisė sudaryti terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartį ir dinamiškos elektros energijos kainos sutartį“;

b) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad pagal nacionalinę reguliavimo sistemą tiekėjai galėtų siūlyti terminuotas elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis ir dinamiškos elektros energijos kainos sutartis. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai, įsirengę pažangųjų skaitiklį, galėtų prašyti sudaryti dinamiškos elektros energijos kainos sutartį ir kad visi galutiniai vartotojai galėtų prašyti sudaryti ne trumpesnės kaip vieno metų trukmės terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartį ir galėtų to prašyti bent vieno tiekėjo ir kiekvieno tiekėjo, turinčio daugiau nei 200 000 galutinių vartotojų.

Nukrypstant nuo pirmos pastraipos, valstybės narės gali netaikyti tiekėjui, turinčiam daugiau nei 200 000 galutinių vartotojų, pareigos siūlyti terminuotas elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis, jei:

a) tiekėjas siūlo tik dinamiškos elektros energijos kainos sutartis;

- b) išimtis nedaro neigiamo poveikio konkurencijai; ir
- c) galutiniai vartotojai ir toliau turi pakankamą terminuotų elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutarčių pasirinkimą.

Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjai vienašališkai nekeistų terminuotų elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutarčių sąlygų ir nenutrauktų tokių sutarčių nepasibaigus jų terminui.“;

- c) įterpiamos šios dalys:

„1a. Prieš sudarant ar pratęsiant bet kurią šio straipsnio 1 dalyje nurodytą sutartį, galutiniams vartotojams matomai ir aiškia bei glausta kalba pateikiama pagrindinių sutarties sąlygų santrauka. Toje santraukoje išdėstomos 10 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytos teisės ir pateikiama bent ši informacija:

- a) visa kaina ir jos sudėtinės dalys;
- b) paaiškinimas, ar kaina yra fiksuota, kintama ar dinamiška;
- c) tiekėjo e. pašto adresas ir pagalbos vartotojams telefono linijos duomenys ir
- d) kai aktualu, informacija apie vienkartinius mokėjimus, akcijas, papildomas paslaugas ir nuolaidas.

Komisija pateikia gaires tuo klausimu.

- 1b. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams, sudariusiems terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis, būtų leidžiama, jei jie taip nusprendžia, dalyvauti reguliavimo apkrova ir dalijimosi energija veikloje ir aktyviai prisidėti prie elektros energijos sistemos lankstumo poreikių užtikrinimo.“;
- d) 2 dalis pakeičiama taip:
- „2. Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjai visapusiškai informuotų galutinius vartotojus apie atitinkamų rūšių elektros energijos tiekimo sutarčių teikiamas galimybes, su jomis susijusias išlaidas ir jų keliamą riziką, ir kad būtų reikalaujama, kad tiekėjai atitinkamai pateiktų informaciją galutiniams vartotojams, įskaitant apie poreikį įrengti tinkamus elektros energijos skaitiklius. Reguliavimo institucijos:
- a) stebi rinkos raidą ir vertina riziką, kurią gali kelti nauji produktai bei paslaugos ir sprendžia su piktnaudžiavimu susijusias problemas;
- b) imasi tinkamų priemonių, kai pagal 12 straipsnio 3 dalį nustatoma, kad taikomi neleistini sutarties nutraukimo mokesčiai.“;

5) įterpiamas šis straipsnis:

„15a straipsnis

Teisė dalytis energija

1. Valstybės narės užtikrina, kad visi namų ūkiai, mažosios įmonės ir vidutinės įmonės, viešosios įstaigos ir, jei valstybė narė taip nusprendė, kitų kategorijų galutiniai vartotojai turėtų teisę kaip aktyvieji vartotojai nediskriminuojami dalyvauti dalijantis energija toje pačioje tos valstybės narės nustatytoje prekybos zonoje arba labiau ribotoje geografinėje teritorijoje.
2. Valstybės narės užtikrina, kad aktyvieji vartotojai turėtų teisę tarpusavyje dalytis atsinaujinančiųjų išteklių energija pagal privačius susitarimus arba per juridinį asmenį. Dalyvavimas dalijantis energija negali būti laikomas aktyviųjų vartotojų, dalyvaujančių dalijantis energija pirmine komercine ar profesine veikla.
3. Aktyvieji vartotojai gali paskirti trečiąją šalį dalijimosi energija organizatoriumi šiais tikslais:
 - a) komunikacijos apie dalijimosi energija susitarimus su kitais atitinkamais subjektais, pavyzdžiui, tiekėjais ir tinklo operatoriais, įskaitant aspektus, susijusius su taikytiniais tarifais ir mokesčiais ar rinkliavomis;
 - b) paramos valdant ir balansuojant lanksčią apkrovą už skaitiklio, paskirstytųjų atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą ir kaupimo įrenginius, kurie yra atitinkamo dalijimosi energija susitarimo dalis, teikimo;

- c) sutarčių su aktyviaisiais vartotojais, dalyvaujančiais dalijantis energija, sudarymo ir sąskaitų jiems išrašymo;
- d) atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos arba kaupimo įrenginio įrengimo ir eksploatavimo, įskaitant apskaitą ir techninę priežiūrą.

Dalijimosi energija organizatorius arba kita trečioji šalis gali turėti arba valdyti kaupimo arba atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos įrenginį, kurio galia neviršija 6 MW, ir nebūti laikomas aktyviuoju vartotoju, išskyrus atvejus, kai jis yra vienas iš aktyviųjų vartotojų, dalyvaujančių dalijimosi energija projekte. Dalijimosi energija organizatorius teikia nediskriminacines paslaugas ir užtikrina skaidrias paslaugų kainas, tarifus ir sąlygas. Šios dalies pirmos pastraipos c punkto atžvilgiu taikomi 10, 12 ir 18 straipsniai. Valstybės narės nustato šios dalies taikymo reglamentavimo sistemą.

- 4. Valstybės narės užtikrina, kad dalijantis energija dalyvaujantiems aktyviesiems vartotojams:
 - a) būtų suteikta teisė pasidalytą elektros energijos kiekį, kuris įleidžiamas į tinklą, atimti iš jų bendro apskaityto suvartoto kiekio per ne ilgesnį nei atsiskaitymo už disbalansą laikotarpį ir nedarant poveikio taikytiniams nediskriminaciniams mokesčiams, rinkliavoms ir sąnaudų atspindintiems tinklo mokesčiams;
 - b) būtų taikomos visos šioje direktyvoje nustatytos vartotojų teisės ir pareigos kaip galutiniams vartotojams;

- c) nebūtų taikomas reikalavimas laikytis tiekėjo pareigų, jei atsinaujinančiųjų išteklių energija dalijamasi tarp namų ūkių, kurių įrengtoji galia vieno namų ūkio atveju neviršija 10,8 kW, o daugiabučio atveju – 50 kW;
- d) būtų suteikta galimybė savanoriškai naudotis sutarčių šablonais, kuriais užtikrinamos sąžiningos ir skaidrios dalijimosi energija susitarimų sąlygos;
- e) kilus konfliktui dėl dalijimosi energija susitarimo, būtų suteikta galimybė su kitais dalijimosi energija susitarimo dalyviais jį spręsti neteisiminiu ginčų sprendimo būdu pagal 26 straipsnį;
- f) rinkos dalyviai arba už balansą atsakingos šalys jų atžvilgiu netaikytų nesąžiningų ir diskriminacinių sąlygų;
- g) būtų teikiama informacija apie galimybę keisti prekybos zonas pagal Reglamento (ES) 2019/943 14 straipsnį ir apie tai, kad teisė dalytis atsinaujinančiųjų išteklių energija ribojama pagal šio straipsnio 1 dalį;
- h) taikomas reikalavimas tiesiogiai arba per dalijimosi energija organizatorių pranešti apie dalijimosi energija susitarimus atitinkamiems sistemos operatoriams ir rinkos dalyviams, įskaitant atitinkamus tiekėjus.

Valstybės narės gali pritaikyti pirmos pastraipos c punkte nurodytas ribines vertes, laikydamosi šių nuostatų:

- a) atskirų namų ūkių atveju ribinę vertę galima padidinti iki 30 kW;
 - b) daugiabučių atveju ribinę vertę galima padidinti iki 100 kW arba, tinkamai pagrįstomis konkrečiomis aplinkybėmis dėl sumažėjusio vidutinio daugiabučių dydžio, sumažinti iki ne mažiau kaip 40 kW.
5. Jei dalijimosi energija schemose dalyvaujančių kitų kategorijų galutiniai vartotojai yra didesni nei mažosios ir vidutinės įmonės, taikomos šios papildomos sąlygos:
- a) gamybos įrenginio įrengtoji galia, susijusi su dalijimosi energija schema, turi būti ne didesnė kaip 6 MW;
 - b) energija dalijamasi vietos arba ribotoje geografinėje teritorijoje, kaip apibrėžta atitinkamos valstybės narės.
6. Valstybės narės užtikrina, kad atitinkami perdavimo sistemos operatoriai ar skirstymo sistemos operatoriai arba kitos paskirtosios įstaigos:
- a) stebėtų, rinktų, tikrintų ir bent kartą per mėnesį perduotų elektros energijos, kuria dalijamasi su atitinkamais galutiniais vartotojais ir rinkos dalyviais, apskaitos duomenis pagal 23 straipsnį ir tuo tikslu įdiegtų tinkamas IT sistemas;

- b) įsteigtą atitinkamą kontaktinį punktą, kuris:
 - i) registruotą dalijimosi energija susitarimus;
 - ii) teiktą praktinę informaciją, susijusią su dalijimosi energija;
 - iii) gautą informaciją apie atitinkamus apskaitos taškus, taip pat vietas ir dalyvavimo pokyčius, ir
 - iv) kai taikytina, aiškiai, skaidriai ir laiku patvirtintų skaičiavimo metodus.
- 7. Valstybės narės imasi tinkamų ir nediskriminacinių priemonių siekdamos užtikrinti, kad pažeidžiami vartotojai ir energijos nepriteklių patiriantys vartotojai galėtų naudotis dalijimosi energija sistemomis. Tos priemonės gali apimti finansinės paramos priemones arba gamybos paskirstymo kvotas.
- 8. Valstybės narės užtikrina, kad valdžios institucijoms priklausantys dalijimosi energija projektai suteiktų galimybę pažeidžiamiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams ar piliečiams naudotis elektros energija, kuria dalijamasi. Tai darydamos valstybės narės deda visas pastangas, kad tos prieinamos energijos kiekis vidutiniškai sudarytų bent 10 % bendro energijos, kuria dalijamasi, kiekio.
- 9. Valstybės narės gali skatinti pastatuose ir ant jų diegti parengtus prijungti mažuosius saulės energijos įrenginius, kurių galia neviršija 800 W.

10. Komisija, nedidindama administracinės naštos, teikia papildomas gaires valstybėms narėms, kad palengvintų standartizuoto požiūrio į dalijimąsi atsinaujinančiųjų išteklių energija nustatymą ir užtikrintų vienodas sąlygas atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijoms bei piliečių energetikos bendruomenėms.
11. Šis straipsnis nedaro poveikio vartotojų teisei pasirinkti tiekėją pagal 4 straipsnį ir taikomoms nacionalinėms taisyklėms dėl leidimų išdavimo tiekėjams.“;

6) įterpiamas šis straipsnis:

„18a straipsnis

Tiekėjų taikomas rizikos valdymas

1. Reguliavimo institucijos arba, jei valstybė narė tuo tikslu yra paskyrusi alternatyvią nepriklausomą kompetentingą instituciją, tokia paskirta kompetentinga institucija, atsižvelgdamos į tiekėjo dydį ar rinkos struktūrą ir, jei aktualu, atlikdamos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, užtikrina, kad tiekėjai:
 - a) būtų įdiegę ir įgyvendintų tinkamas apsidraudimo strategijas, skirtas rizikai, kurią didmeninio elektros energijos tiekimo pokyčiai kelia jų sutarčių su vartotojais ekonominiam gyvybingumui, apriboti, ir kartu būtų išlaikytas trumpojo laikotarpio rinkų likvidumas ir kainų signalai;
 - b) imtųsi visų pagrįstų priemonių tiekimo sutrikimo rizikai sumažinti.

2. Tiekėjo taikomos apsidraudimo strategijos gali apimti naudojimąsi elektros energijos pirkimo sutartimis, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 77 punkte, arba kitomis tinkamomis priemonėmis, pavyzdžiui, išankstiniais sandoriais. Tuo atveju, kai egzistuoja pakankamai išvystytos elektros energijos pirkimo sutarčių rinkos, kuriose sudarytos sąlygos veiksmingai konkurencijai, valstybės narės gali reikalauti, kad dalis tiekėjų rizikos, susijusios su didmeninių elektros energijos kainų pokyčiais, būtų padengta iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių pagamintos elektros energijos pirkimo sutartimis, atitinkančiomis jų rizikos, susijusios su vartotojais, trukmę, laikantis Sąjungos konkurencijos teisės.
3. Valstybės narės stengiasi užtikrinti, kad apsidraudimo produktais galėtų naudotis piliečių energetikos bendruomenės bei atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos ir sudaryti tam tikslui reikiamas sąlygas.“;

7) 27 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

- „1. Valstybės narės užtikrina, kad visiems namų ūkio vartotojams ir, kai valstybės narės mano, kad tai tinkama, mažosioms įmonėms, būtų teikiama universalioji paslauga, t. y. kad jie turėtų teisę savo teritorijoje gauti konkrečios kokybės elektros energiją už konkurencingas, lengvai bei aiškiai palyginamas, skaidrias ir nediskriminacines kainas. Siekdamos užtikrinti universaliosios paslaugos teikimą, valstybės narės skirstymo sistemos operatoriams nustato pareigą prijungti vartotojus prie savo tinklo tomis sąlygomis ir tarifais, kurie nustatyti remiantis 59 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka. Ši direktyva netrukdo valstybėms narėms stiprinti namų ūkio vartotojų ir mažų ir vidutinių ne namų ūkio vartotojų pozicijų rinkoje, skatinant savanoriško telkimosi, kuriuo siekiama geriau atstovauti tai vartotojų grupei, galimybes.“;

8) įterpiamas šis straipsnis:

„27a straipsnis

Garantinis tiekėjas

1. Kai valstybės narės dar nėra nustačiusios garantiniams tiekėjams taikomos tvarkos, jos nustato tokią tvarką, kad būtų užtikrintas tiekimo bent namų ūkio vartotojams tęstinumas. Garantiniai tiekėjai paskiriami taikant sąžiningą, skaidrią ir nediskriminacinę procedūrą.
2. Garantiniams tiekėjams perduodami galutiniai vartotojai toliau naudojami visomis savo, kaip vartotojų, teisėmis, nustatytomis šioje direktyvoje.
3. Valstybės narės užtikrina, kad garantiniai tiekėjai jiems perduotiems vartotojams nedelsdami praneštų savo sąlygas ir užtikrintų, kad paslaugos tiems vartotojams būtų nepertraukiamai teikiamos laikotarpį, reikalingą naujam tiekėjui surasti, ir bent šešis mėnesius.
4. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai būtų informuojami ir skatinami pereiti prie rinkos principais pagrįsto pasiūlymo.
5. Valstybės narės gali reikalauti, kad garantinis tiekėjas tiektų elektros energiją tiems namų ūkio vartotojams, mažosioms įmonėms ir vidutinėms įmonėms, kurie negauna rinkos principais pagrįstų pasiūlymų. Tokiais atvejais taikomos 5 straipsnyje nustatytos sąlygos. ';

9) įterpiamas šis straipsnis:

„28a straipsnis

Apsauga nuo atjungimo

1. Valstybės narės, imdamosi tinkamų priemonių, įskaitant draudimą atjungti arba kitus lygiaverčius veiksmus, užtikrina, kad pažeidžiami vartotojai ir energijos nepriteklių patiriantys vartotojai būtų visapusiškai apsaugoti nuo elektros energijos atjungimo. Valstybės narės nustato tokią apsaugą kaip savo politikos dalį dėl pažeidžiamų vartotojų pagal 28 straipsnio 1 dalį, nedarant poveikio 10 straipsnio 11 dalyje nustatytoms priemonėms.

Pranešdamos Komisijai apie savo priemones šios direktyvos perkėlimui į nacionalinę teisę, valstybės narės paaiškina pirmos pastraipos ir nacionalinių perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitinkamų dalių ryšį.

2. Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjai nenutrauktų sutarčių ir neatjungtų klientams elektros energijos remdamiesi priežastimis, dėl kurių klientai pateikė skundą pagal 10 straipsnio 9 dalį arba kurių atžvilgiu pagal 26 straipsnį taikomas neteisminio ginčų sprendimo mechanizmas. Toks skundas arba tokio mechanizmo naudojimas nedaro poveikio šalių sutartinėms teisėms ir pareigoms. Valstybės narės gali imtis tinkamų priemonių, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo procesu.

3. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, nurodytų 1 dalyje, kad vartotojai galėtų išvengti atjungimo, be kita ko:
- a) skatinti laikytis tiekėjams ir vartotojams skirtų savanoriškų kodeksų dėl vartotojų išsiskolinimo atvejų prevencijos ir valdymo; tos priemonės gali būti susijusios su parama vartotojams valdant savo energijos vartojimą ir išlaidas, įskaitant įspėjimą apie neįprastai didelius energijos vartojimo šuolius arba vartojimą žiemos ir vasaros sezonais, tinkamus lanksčius mokėjimo planus, konsultavimo skolos klausimais priemones, savarankiškos apskaitos rodmenis ir geresnę komunikaciją su vartotojais ir paramos agentūromis;
 - b) skatinti vartotojų švietimą ir informuotumą apie savo teises dėl skolų valdymo;
 - c) užtikrinti galimybę gauti finansavimą, čekius ar subsidijas sąskaitoms apmokėti;
 - d) skatinti ir palengvinti skaitiklių rodmenų teikimą kas tris mėnesius arba, kai aktualu, trumpesniais atsiskaitymo laikotarpiais, kai, siekiant įvykdyti I priedo 2 punkto a ir b papunkčiuose nustatytas pareigas, susijusias su sąskaitų išrašymo dažnumu ir informacijos apie sąskaitas teikimu, įdiegta galutinių vartotojų reguliaraus savarankiško duomenų registravimo sistema.“;

10) 31 straipsnio 2 ir 3 dalys pakeičiamos taip:

- „2. Bet kuriuo atveju skirstymo sistemos operatorius nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų grupių, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijas ir piliečių energetikos bendruomenes, visų pirma savo susijusių įmonių naudai.
3. Skirstymo sistemos operatoriai teikia sistemos naudotojams informaciją, kuri jiems reikalinga, kad turėtų efektyvią prieigą prie sistemos ir veiksmingai ja naudotųsi. Visų pirma, skirstymo sistemos operatoriai skaidriai, pateikdami itin išsamius su teritorija susijusius duomenis ir laikydamiesi visuomenės saugumo ir duomenų konfidencialumo reikalavimų, skelbia aiškią informaciją apie turimus pajėgumus kurti naujas jungtis jų veiklos zonose, įskaitant pajėgumus pagal prašymą prisijungti ir lankstaus prijungimo galimybę apkrautose zonose. Tas paskelbimas turi apimti informaciją apie kriterijus, pagal kuriuos apskaičiuojamas turimas pajėgumas naujoms jungtims kurti. Skirstymo sistemos operatoriai tą informaciją reguliariai bent kartą per ketvirtį, atnauja.

Skirstymo sistemos operatoriai skaidriai teikia aiškią informaciją sistemos naudotojams apie jų prisijungimo prašymų būseną ir tvarkymą. Tokią informaciją jie pateikia per tris mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos. Jei prisijungimo prašymas nėra nei patenkinamas, nei visam laikui atmetamas, skirstymo sistemos operatoriai reguliariai, bent kartą per ketvirtį, atnauja tą informaciją.

- 3a. Skirstymo sistemos operatoriai sistemos naudotojams suteikia galimybę prašyti prijungti prie tinklo ir pateikti atitinkamus dokumentus tik skaitmeniniu formatu.
- 3b. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 3 dalies integruotoms elektros energijos įmonėms, kurios aptarnauja mažiau kaip 100 000 prisijungusių vartotojų arba kurios aptarnauja mažas atskiras sistemas. Valstybės narės gali taikyti žemesnę nei 100 000 prisijungusių vartotojų ribą.

Valstybės narės skatina integruotas elektros energijos įmones, kurios aptarnauja mažiau kaip 100 000 prisijungusių vartotojų, kartą per metus teikti sistemos naudotojams 3 dalyje nurodytą informaciją ir tuo tikslu skatina skirstymo sistemos operatorių bendradarbiavimą.“;

11) 33 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

- „1. Nedarant poveikio Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2014/94/ES*, valstybės narės numato būtiną reguliavimo sistemą, kuri sudarys palankesnes sąlygas viešai prieinamų ir privačių įkrovimo prieigų, turinčių išmaniojo įkrovimo ir abipusio įkrovimo funkcijų pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 20a straipsnį, prijungimui prie skirstymo tinklų. Valstybės narės užtikrina, kad skirstymo sistemos operatoriai nediskriminacinėmis sąlygomis bendradarbiautų, be kita ko, prijungimo prie tinklo klausimu, su visomis įmonėmis, kurios turi nuosavybės teisę, plėtoja, eksploatuoja arba valdo elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigas.

* 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/94/ES dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo (OL L 307, 2014 10 28, p. 1).“;

12) 59 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalis iš dalies keičiama taip:

i) c punktas pakeičiamas taip:

„c) glaudžiai bendradarbiaujant su kitomis reguliavimo institucijomis, užtikrinti, kad pagal Reglamentą (ES) 2016/1719* sukurta bendroji paskirstymo platforma, ENTSO-E ir ES SSO subjektas vykdytų savo pareigas pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943, tinklo kodeksus ir gaires, priimtus pagal Reglamento (ES) 2019/943 59, 60 ir 61 straipsnius, ir kitą atitinkamą Sąjungos teisę, įskaitant susijusią su tarpvalstybiniais klausimais, taip pat pagal ACER sprendimus, ir kartu nustatyti atvejus, kai bendroji paskirstymo platforma, ENTSO-E ir ES SSO subjektas nevykdo savo atitinkamų pareigų; jeigu reguliavimo institucijoms nepavyksta susitarti per keturių mėnesių laikotarpį nuo konsultacijų pradžios, siekiant kartu nustatyti atvejus, kai nesilaikoma reikalavimų, klausimas perduodamas svarstyti ACER, kad ji priimtų sprendimą pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalį;

* 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamentas (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (OL L 259, 2016 9 27, p. 42).“;

ii) z punktas pakeičiamas taip:

„z) stebėti, kaip šalinamos nepagrįstos pasigamintos elektros energijos vartojimo, dalijimosi energija, atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijų ir piliečių energetikos bendruomenių plėtojimo kliūtys ir apribojimai, be kita ko, kliūtys ir apribojimai, užkertantys kelią lanksčios paskirstytosios energijos gamybos sujungimui per pagrįstą laikotarpį pagal 58 straipsnio d punktą.“;

b) 4 dalis pakeičiama taip:

„4. Reguliavimo institucija, esanti valstybėje narėje, kurioje yra bendrosios paskirstymo platformos, ENTSO-E arba ES SSO subjekto būstinė, turi įgaliojimus skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas tiems subjektams, kurie nevykdo savo pareigų pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943 arba bet koki atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar ACER sprendimą, arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas.“;

13) 66 straipsnis papildomas šiomis dalimis:

- „6. Nukrypstant nuo 40 straipsnio 4 dalies, Estijos, Latvijos ir Lietuvos perdavimo sistemos operatoriai gali naudotis balansavimo paslaugomis, kurias teikia šalies elektros energijos kaupimo paslaugų teikėjai, su perdavimo sistemos operatoriais susijusios įmonės ir kiti perdavimo sistemos operatoriams priklausantys įrenginiai.

Nukrypstant nuo 54 straipsnio 2 dalies, Estija, Latvija ir Lietuva gali leisti savo perdavimo sistemos operatoriams ir su perdavimo sistemos operatoriais susijusioms įmonėms turėti nuosavybės teisę, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti energijos kaupimo įrenginius nerengiant atviro, skaidraus ir nediskriminacinio konkurso ir gali leisti tokiems energijos kaupimo įrenginiams pirkti arba parduoti elektros energiją balansavimo rinkose.

Pirmoje ir antroje pastraipose nurodytos nukrypti leidžiančios nuostatos taikomos ne ilgiau kaip trejus metus nuo Estijos, Latvijos ir Lietuvos prisijungimo prie žemyninės Europos sinchroninės zonos. Jei būtina užtikrinti tiekimo saugumą, Komisija pradinį trejų metų laikotarpį gali pratęsti ne ilgiau kaip penkeriems metams.

7. Nukrypstant nuo 40 straipsnio 4 dalies ir 54 straipsnio 2 dalies, Kipras gali leisti savo perdavimo sistemos operatoriui turėti nuosavybės teisę, plėtoti, valdyti ir eksploatuoti energijos kaupimo įrenginius nerengiant atviro, skaidraus ir nediskriminacinio konkurso.

Pirmoje pastraipoje nurodyta nukrypti leidžianti nuostata taikoma tol, kol Kipro perdavimo sistema bus sujungta su kitų valstybių narių perdavimo sistemomis.“;

14) įterpiamas šis straipsnis:

„66a straipsnis

Galimybė gauti įperkamos elektros energijos kilus elektros energijos kainų krizei

1. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, įgyvendinimo sprendimu gali paskelbti regioninę arba Sąjungos masto elektros energijos kainų krizę, jei tenkinamos šios sąlygos:
 - a) didmeninėse elektros energijos rinkose vidutinės kainos yra labai aukštos – bent du su puse karto aukštesnės už vidutinę ankstesnių penkerių metų kainą ir siekia bent 180 EUR/MWh – ir prognozuojama, kad tokios kainos išsilaikys bent šešis mėnesius; apskaičiuojant vidutinę ankstesnių penkerių metų kainą neatsižvelgiama į laikotarpius, kuriais buvo paskelbta regioninė ar Sąjungos masto elektros energijos kainų krizė;
 - b) labai (70 % intervale) išauga mažmeninės elektros energijos kainos ir prognozuojama, kad tokios kainos išsilaikys bent tris mėnesius.
2. 1 dalyje nurodytame įgyvendinimo sprendime nurodomas jo galiojimo laikotarpis, kuris negali viršyti vieno metų. Tas laikotarpis 8 dalyje nustatyta tvarka gali būti pratęstas vieno metų neviršijantiems iš eilės einantiems laikotarpiams.

3. Skelbiant regioninę arba Sąjungos masto elektros energijos kainų krizę pagal 1 dalį užtikrinama sąžininga konkurencija ir prekyba visose valstybėse narėse, kuriose įgyvendinimo sprendimas daro poveikį, kad nebūtų netinkamai iškraipoma vidaus rinka.
4. Jei tenkinamos 1 dalyje nustatytos sąlygos, Komisija pateikia pasiūlymą paskelbti regioninę arba Sąjungos masto elektros energijos kainų krizę, kuriame nustato ir siūlomą įgyvendinimo sprendimo galiojimo laikotarpį.
5. Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali iš dalies pakeisti Komisijos pasiūlymą, pateiktą pagal 4 ir 8 dalis.
6. Kai Taryba priima įgyvendinimo sprendimą pagal 1 dalį, to sprendimo galiojimo laikotarpiu valstybės narės gali elektros energijos tiekimo mažosioms įmonėms ir vidutinėms įmonėms kainų nustatymui taikyti laikinas tikslines valstybės intervencines priemones. Tokios valstybės intervencinės priemonės:
 - a) negali būti taikomos daugiau kaip 70 % naudos gavėjo per tą patį praėjusių metų laikotarpį suvartoto kiekio ir jomis turi būti toliau skatinama mažinti paklausą;
 - b) turi atitikti 5 straipsnio 4 ir 7 dalyse nustatytas sąlygas;
 - c) kai aktualu, turi atitikti šio straipsnio 7 dalyje nustatytas sąlygas;
 - d) turi būti parengtos taip, kad būtų kuo labiau sumažintas neigiamas vidaus rinkos susiskaidymas.

7. Kai Taryba priima įgyvendinimo sprendimą pagal šio straipsnio 1 dalį, valstybės narės, nukrypdamos nuo 5 straipsnio 7 dalies c punkto, to sprendimo galiojimo laikotarpiu, taikydamos tikslines valstybės intervencines priemones elektros energijos tiekimo kainų nustatymui pagal 5 straipsnio 6 dalį arba šio straipsnio 6 dalį, išimties tvarka gali laikinai nustatyti tokią elektros energijos tiekimo kainą, kuri yra mažesnė už sąnaudas, jei tenkinamos šios sąlygos:
- a) namų ūkio vartotojams nustatyta kaina taikoma tik ne daugiau kaip iki 80 proc. namų ūkio vartojimo medianos ir ja išlaikoma paskata mažinti paklausą;
 - b) nediskriminuojami tiekėjai;
 - c) tiekėjams skaidriai ir nediskriminuojant kompensuojama už tiekimą už sąnaudas mažesne kaina;
 - d) visi tiekėjai turi teisę tokiu pačiu pagrindu teikti pasiūlymus dėl elektros energijos tiekimo už sąnaudas mažesne kaina;
 - e) pasiūlytomis priemonėmis neiškraipoma elektros vidaus rinka.
8. Likus pakankamai laiko iki 2 dalyje nurodyto galiojimo laikotarpio pabaigos, Komisija įvertina, ar yra toliau tenkinamos 1 dalyje nustatytos sąlygos. Jei Komisija mano, kad 1 dalyje nustatytos sąlygos toliau tenkinamos, ji pateikia Tarybai pasiūlymą pratęsti pagal 1 dalį priimto įgyvendinimo sprendimo galiojimo laikotarpį. Jei Taryba nusprendžia pratęsti galiojimo laikotarpį, tokiam pratęstam laikotarpiui taikomos 6 ir 7 dalys.

Komisija nuolat vertina ir stebi visų pagal šį straipsnį priimtų priemonių poveikį ir reguliariai skelbia tokių vertinimų rezultatus.“;

15) 69 straipsnio 2 dalis pakeičiama taip:

„2. Ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d. Komisija peržiūri šios direktyvos įgyvendinimą ir Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia ataskaitą. Jei tinkama, kartu su ataskaita arba po ataskaitos pateikimo Komisija pateikia pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

Atlikdama peržiūrą Komisija visų pirma įvertina galutiniams vartotojams siūlomą paslaugų kokybę ir tai, ar vartotojai, ypač pažeidžiami vartotojai ir energijos nepriteklių patiriantys vartotojai, yra tinkamai apsaugoti pagal šią direktyvą.“.

3 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip ... [šeši mėnesiai nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos].

Nukrypstant nuo šios dalies pirmos pastraipos, valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad 2 straipsnio 2 ir 5 punktų būtų laikomasi ne vėliau kaip ... [24 mėnesiai nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos].

Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų nuostatų tekstus.

4 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

5 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu

Pirmininkė

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė